

lesarabrev

Rekar í alkoholstreyminum

Av og á hefur hetta í longri tíð prutlað undir lokinum, men nú hatta uppskotið hjá Maritu Petersen er komið fyrri tingið, kom rættiliga upp á kók. Fólki ruku í blekkhúsið og tingmenntu á rúðarapallin. Men tað var kanska eisini tí, at Útvarpið var til staðar.

Hetta málið um at gera eina nýggja rúsdrekka, er ikki nakað, nakar núsitandi landsstýrismaður/k hevur uppfunnit. Hetta er eitt elligamalt mál, sum er sera viðbrekið, og sum eingin hevur torað at nortíð við. Nú er so onkur kortini, sum líkasum skal «demonstrera» eina ávísu styrki og loysa tað í eini handavending. At tað hevði verið loyst soleiðis, at tað bætti um okkara núverandi støðu, hevði verið óført. Men at tað bara soleiðis splatt skal ristast úr ermuni, verður helst ein ivasom loysn.

Tað koma nógv sjónarmið fram í einum slíkum kjaki. Nógv góð og saklig. Onnur horm og demandi. Og so eisini onkur «Á so romantisk» um tað «naturliga forholðið», vit eiga at læra okkara børn at hava til fría rúsdrekka-solu og alt hatta har.

Tað er einki at ivast í, at partar av øllum hesum meiningum kunnu brúkast til at gera eina skilgæða loysn av málinum. Men tað er bara soleiðis, at hevur fyrst einhvørt sett sær fyrri, at nú skal «EG» seta mær ein varða sum tann, sum avgreiddi tað og tað málið, verður mangan tunnlígt við øðrum meiningum, sum koma til orðanna.

Tíverri hoyrdu vit eisini í Útvarpinum undir viðgerðini av rúsdrekkauppskoti landsstýrisins, at summir tingmenn vóru misnøgdir við, at teir ikki høvdu havt høvi at viðgera og koma við viðmerkum til uppskotið, aðrenn tað kom í tingið. Tað er ongantíð gott, at so er, og als ikki í einum so fintfelandi máli sum hesum.

Grundgevingar hinvegin hava verið at hoyrt so sum, at um vit nú geva ávísu bólkum høvi at viðgera hetta mál, verður tað bara gjørt til eitt rumbulsmál, og so enda vit við ongum. Kanska tað. Men er ikki meiri kjót á tí enn so, at ávísir áhugabólkar kunnu pilka tað sundur til egnan vinning, so er tað ikki búgvíð at leggja á tingborð. Tað

má og skal vera so væl fyrireikað, at tað kann standa ímóti slíkum — sum onkur óttast fyrri — ósakligum álopum.

Tá tingmenn gremja seg um, at teir ikki hava høvi at siggja málið, fyrr enn tað kemur til viðgerðar í tinginum, er ikki væntandi, at onnur fáa tær nógvu stundirnar til at siggja og viðgera tað heldur. Havi tó — eftir at málið varð framlagt — havt høvi at lesa uppskotið íggjnum, og fari at koma við nøkrum persónligum viðmerkingum. Ikki tí eg vænti, at tað fer at hava ta stóru ávirkanina á tess lagnum, men kortini.

Fyrst er at siga, at summar av greinum í uppskotinum eru áðan-anir og samandrog av verandi lógum og kunngerðum. Einasta broyting í so máta er, at nú er alt í eini lóg, og tí lættari at finna.

Í uppskotinum verður sagt, at: «Einkarrætt til innflutning av rúsdrekka hevur stovnur nevndur «Rúsdrekka-søla Landsins».

Viðari stendur: «Landsstýrinum er heimilað at áseta í hvønn mun ferðandi, sum koma til Føroya við skipi og flogfari, kunnu taka við sær rúsdrekka».

Tá so spurt verður, hvat rúsdrekka er, sigur lógaruppskotið í § 1 soleiðis: «Sum rúsdrekka eftir hesi lóg er at skilja allar lógum, sum hevur minst 2% vektprosent av alkoholi í sær». Herundir koma so bæði öl og vin. Sostatt er ikki loyvt fólki, sum búgva uttanlands, fyrítøkum, sum hava føroyskar kundar o.t. at senda skyldfólki ella viðskiftafólki eina vinflesku í jógagávu. Eina-rættin til innflutningin eigur Einkarsølan. Púra krystallgreið tala. Menn, sum hava verið uttanlands við skipi, hava bert loyvi at hava ta av Landsstýrinum ásettu nøgdina, og null meira, við sær, tá teir koma aftur. Og so er líkamikið, hvussu fegnir teir vilja sleppa at gjalda fyrri meira. Eisini púra klárt. Tað ger tað ógvuliga nógv lættari hjá teimum, sum skulu umsita lógina dagliga. Men tað krevur «Konsekvens». Ongar skinklandi rossleypar her takk, sum okkurt av lesarabrevunum um dagar-nar tók til.

Um sølu og útflyggjan av rúsdrekka sigur uppskotið, at Rúsdrekka-sølan kann, eftir reglum, sum Landsstýrið ásetur, geva bryggjarium loyvi at útflyggja eina framleiðslu. Her koma vit beinanvegin í eina tvístøðu, tá farið verður undir at geva undantaksloyni frá einkarsølu Einkarsølan. Rættari hevði helst verið, at eisini ølið kom undir somu skipan við Rúsdrekka-sølu Landsins, sum innflutta rúsdrekka. Tí skal tostat um eftirlit og hagtøl við, hvat drukkið verður, verður hetta lættari, um alt er á einum staði.

Tað hevur verið frammi í kjakinum, sum fylgir við uppskotinum, at t.d. veikara ølið, og kanska vin eisini, átti at komið á handilshillarnar. Hetta fyrri at venja fólki at drekka veikari, sum so aftur skal virka til, at minni verður drukkið av sterkari lógi. Kanska. Men vanda vit okkum so til annað rúsevni, nevniliga narkotika, so siggja vit, at tæy, sum koma út í harða narkotíslu, eru byrjað við veikum «óskyldugum» evnum sum hash o.t., sum lótt vóru at fáa fatur á. Her eiga vit at vera varin, tí tað velst ikki um, hvat slag drukkið verður, men um hvussu nógv nøgðin av reinum alkoholi er, tá talan verður um misnýtslu. Um ein persónur verður hongdur ella skotin, gerst úrslitið oftast tað sama. Hann doyir. Og um hann doyir av at drekka fáa floskur av «Slavucognac» ella nógvur floskur av dýrum reyðvini, kann gera tað sama. Kanska tað seinna er «finari», men endin verður tann sami. So hatta sjónarmiðið er helst ikki so snilt kortini.

Kapittul 3 um útskeining í uppskotinum átti eftir míni metan at biða, alt sum tað er, eftir eini matstovulóg, sum helst skuldi fylgst við hesum lógaruppskotinum. Tó fari eg at koma við einum litlum herðaklappi til uppskotið, um eina grein í júst hesum kapitli. § 12 stk. 4 sigur: «Á støðum við útskeiningarloyni, hevur loyvisgávan skyldu at ansa eftir, at tað eisini ber til at fáa annað at drekka, sum ikki er rúsandi. Tað skal framganga av prislustum, vinkorti ella lætt lesiliggum uppslagi, at til líkt drekka fæst». Óført, men heldur ikki meiri enn rætt og rimiligt. Tað er alment kent millum fólki, sum ikki nýta rúsandi lógir,

ir, at tey í veitslum og samkomum ikki hava somu møguleikar sum onnur, tá um drykkjuverur ræður. Og tað ikki øll eru eins framlig og ósmáðin, endar tað meira enn so við, at tey heldur enn at koma sær at spyrja — og soleiðis skilja seg úr fjøðini — taka tað vinið, ella ølið, sum á borðinum stendur. Og hetta kann so verða byrjanin til rúsdrekkanýtslu hjá einum, sum kanska ikki annars hevði gjørt tað. Og eitt er heilt víst: Tað finst ein ørgrynna av bæði væl-smakkandi og spennandi og vøkrum pyntaðum «drinks» uttan alkohol. So at smæða seg burtur við eini reyðari sodavatn er als ikki neyðugt. Hartil kemur, at teir kosta bert ein part av tí, hitt kostar, og geva onga hundasjúku.

Í uppskotinum stendur eisini, at Landsstýri ásetir nærri reglur um skipan og rakstur av Rúsdrekka-sølu Landsins. Her eigur at verða tikið við, at útflyggjast kann bert í ávísari fyrisetari tíð. Og ikki skal bera til at ringja til

ein automatsvarara heldur alt samdøgríð. Hetta kundi verið medvirkandi til, at fólki, sum keyptu sær rúsdrekka vistu, hvat tey gjørdur, og ikki í einum «Skitara» mitt á nátt kundu bileggja vørur, tey seinni, so ella so, komu í neyð av. Soleiðis eisini ein háttur at minka um misnýtsluna.

Eitt annað, sum frammi er, er fullukoyringin. Summi vilja vera við, at ávísar liberaliseringar í rúsdrekka-lógini fara at steðga rúsdrekka-koyringini. Her fari eg at ivast. Vit hoyra dagliga um slíka koyring í øðrum londum, sum hava linari rúsdrekka-lóg enn okkara. So hetta er neyvan nakað argument fyrri friari sølu. Nei, tá er heldur leiðin hjá Ráðnum fyrri Ferðslutrygd við sjónvarpslýsingunum tann betra. Upplýsing og aftur upplýsing má til. Annað hjálpir ikki.

Javnan verður ført fram í sambandi við dansviður-skifti hjá ungdominum, at dansast má til tann ljósa morgun, og drekkast afturvið, soleiðis at tey eru útlúgvað, tá dansurin endar. Annars kunnu tey ikki fara heim í song, men neyðast út at gera herverk fyrri at «avreagera».

Her loyvi eg mær at halda uppá, at hetta er ein «myta», sum skapt er av einumhvørjum snillingi við vinnuligum áhugamáli um náttarlívi. Tí lógið tykist tað, at tað einans í Føroyum av øllum heim-sins londum skal vera neyðugt at fara í dans eftir midnátt, fyrri at vera móður, tá klokkan er fyramíð á morgni. Nei, her má sinnalags- og ikki lógarbroyting til fyrri at fáa skil á.

Og soleiðis er tað so mangt. Hildið kundi verið fram at drigið mangt og mikið upp í kjakið, men verður tað ikki á hesum sinni. Hetta vóru bert nakrir leysir tankar, sum lógu og rókust í kjakinum, nú gjørdist um hetta málið. Men víst er tað, at broyting má koma. Um tað so verður við nýggjari lóg, ella við at gjørt verður nakað munagott til tess at halda ta gomlu, kundi kanska ein loysn fingist á, um fleiri partar vistu áhuga og fingi høvi at taka lut í kjakinum.

Edvard í Skorðini Joensen

Fría sølu — kortanei

Tað er nógv fyrri at hoyra, at menn og kvinnur í Føroya Løgtingi nú av álvara eru farin at tosa um at broyta núverandi rúsdrekka-lóg.

Tað tað verða sagt beinanvegin, at eg eri ein av teimum, sum fyrri nærur tveimum árum síðani misti arbeiði mitt. Konan rýmði eisini frá mær hetta sama árið, so tit skilja væl øll, at eg knappliga stóð á púrasta berum.

Eg fann so uppá at tosa við Almanna-stovuna, og tianbetur skiltu tey mína støðu, og eg fekk tær fyrstu 7000,- kr. í hondina. Men sjálvandi vildi eg ikki liva av Almu, so eg tók annað skinn um bak. Eg bestilti ein konteynara við sterkari drykkjum, og so byrjaði eg at «handla» í smáum. Summi rópa hetta at selja svart, men hetta er bara tí, tey eru óvundsjúk. Eg føli, at eg virkiligari geri eitt sosialt arbeiði, nú eg soleiðis kann hjálpa nøkrum tystum sálum fyrri ein rimiligan pris.

Skal nú alt hetta, sum eg í allari stillheit havi uppbyggt, takast frá mær aftur — ja, so fari eg í

hundarnar og fleiri við mær. Eg havi nú í nakrar mánaðar havt tveir ungar menn í arbeiði hjá mær, tí teir høvdu trupulleikar við at finna arbeiði. Teir hava bæði nýliga bygt nýggj og stór hús, sum teir ætla at leiga út til onnur ungar fyrri ein samuligan pris — gera hesir bæði ikki eisini eitt stórt sosialt arbeiði?

Nei, Marit aog øll tit, sum gnaga viðið hesum orvistonkum. Tað verður mangur smáhandilsmaður arbeiðsleysur í Føroyum, um henda lóg kemur íggjnum. Hvi ikki geva okkum frið? Skulu vit allir fara á almanna-stovuna?

»svartur«

